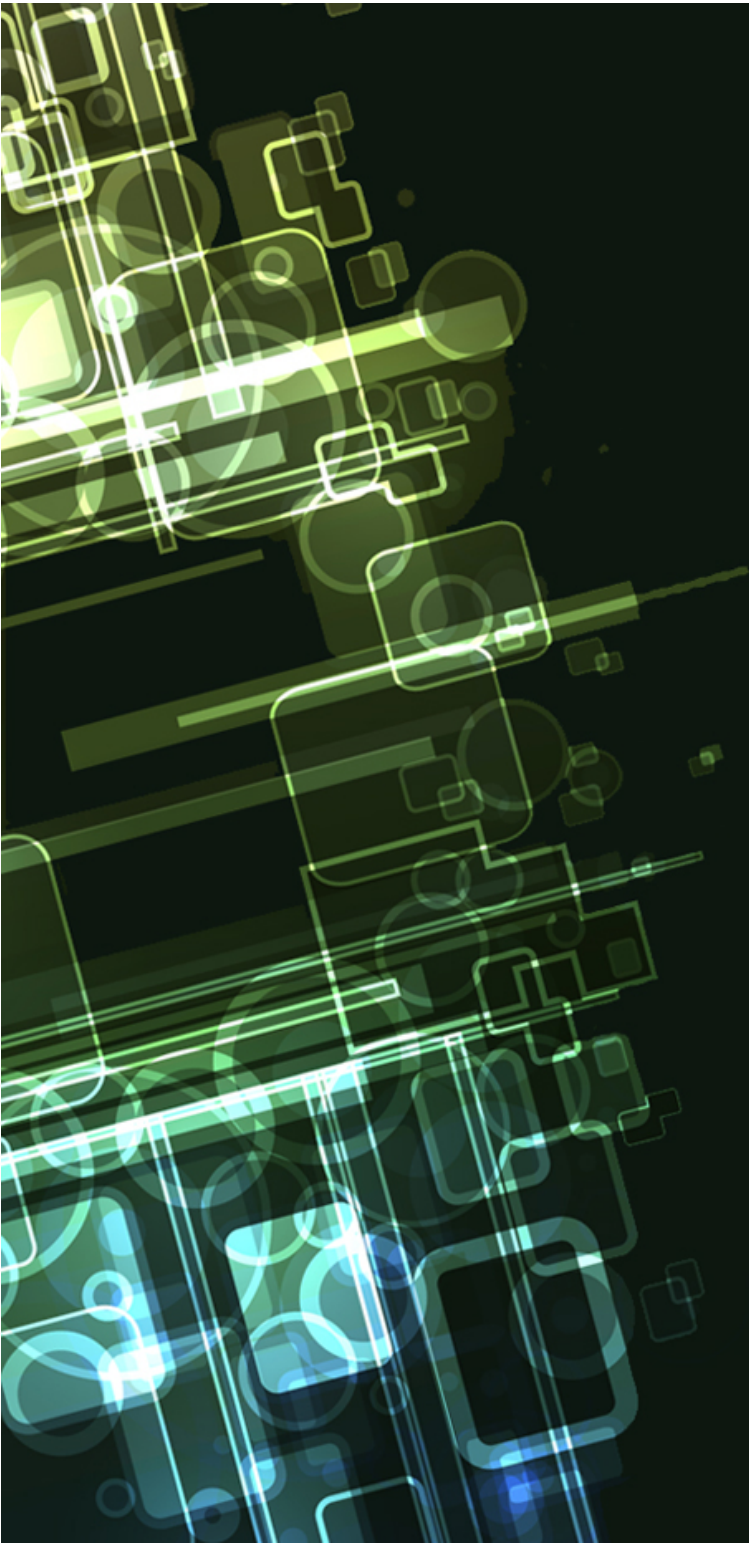

ประเทศไทยเต็มไปด้วย **กับดัก** ?

กับดักสถาบัน

กลไกทางสถาบันกับการไล่กวดทางเศรษฐกิจ

วีระยุทธ กาญจน์ชูฉัตร

National Graduate Institute for Policy Studies
(GRIPS, Tokyo)

Ha-Joon Chang

University of Cambridge, UK

สัมมนาวิชาการประจำปีของธนาคารแห่งประเทศไทย "เศรษฐกิจ คิดใหม่" 18-19 กันยายน 2560

ประเด็นนำเสนอ

- I. สถาบันคืออะไร ทำไมจึงสำคัญ
- II. กลไกทางสถาบันกับการไล่กวัดใน 10 ประเทศ
- III. นัยต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย: “คิดเชิงสถาบัน”

I. สถาบันคืออะไร ทำไมจึงสำคัญ

สถาบัน = กติกาการเล่นเกม

หรือ “ความคาดหวังที่ผู้คนมีร่วมกัน” (shared expectations)

ทำไมสถาบันจึงสำคัญ

- หัวใจของการพัฒนาเศรษฐกิจ: รัฐ → ตลาด → สถาบัน
- สถาบันเป็น “ปัจจัยรากฐาน” ที่ทำให้ประเทศ (ไม่) พัฒนา
- แรงจูงใจของคนในสังคมต่อการศึกษา การลงทุน การแข่งขัน การสร้างนวัตกรรม
- รางวัลโนเบลที่มอบให้นักเศรษฐศาสตร์สถาบัน:
Ronald Coase (1991) Robert Fogel and Douglass North (1993)
Elinor Ostrom and Oliver E. Williamson (2009)
Daron Acemoglu (20xx)

II. กรณีศึกษา

10 ประเทศ 4 ยุทธศาสตร์

Invented leviathans

Resource curb

Small giants

FDI hubs

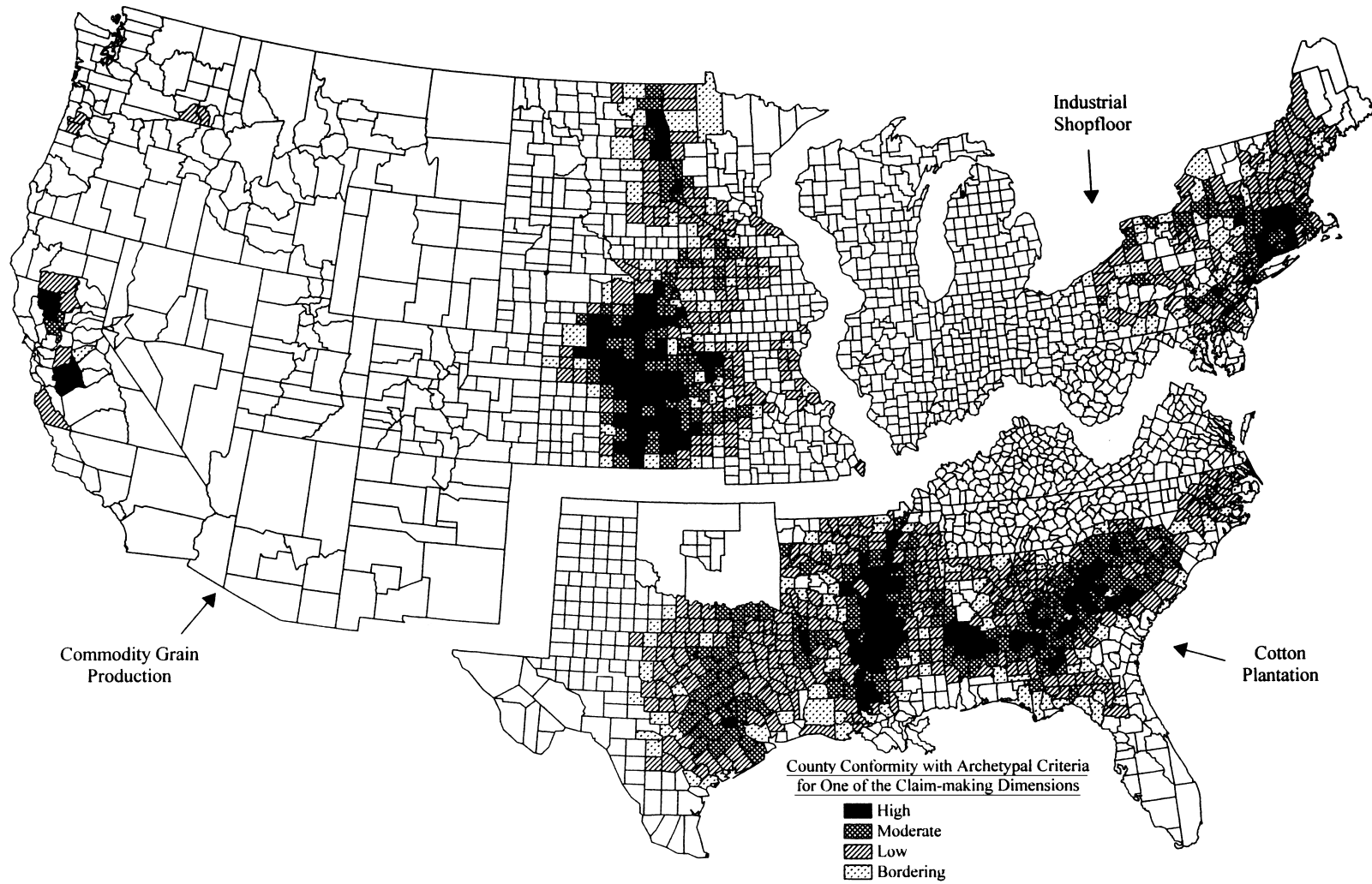
ข้อค้นพบ - ภาพรวม

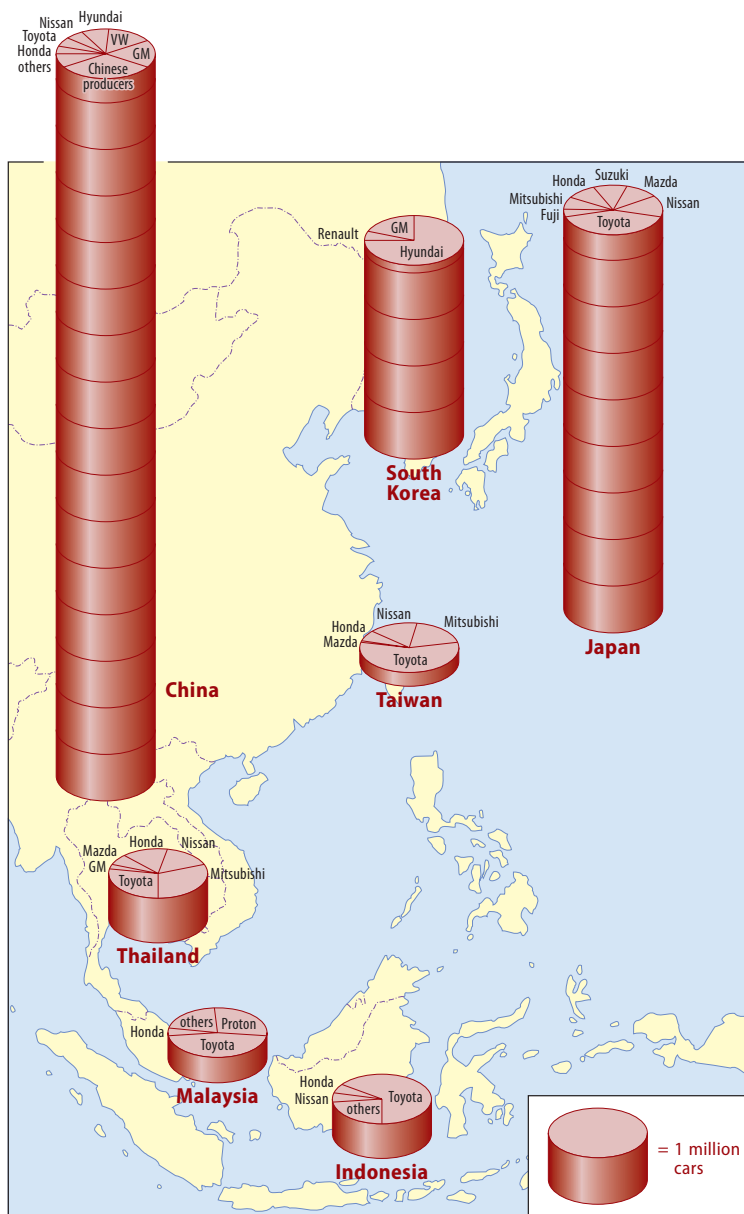
- จะศึกษาบทเรียนต่างชาติ ควรดู “ช่วงไล่กวด” = จากรายได้ต่ำสู่รายได้สูง
- การไล่กวดที่สำเร็จ อาศัย “กลไกทางสถาบันเพื่อการพัฒนาความสามารถทางการผลิต” (institutions for productive-capacity building)
- “หน้าที่หลัก” ของสถาบันจะแตกต่างกันออกไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนา
 1. ยุทธศาสตร์สร้างบริษัทยักษ์ใหญ่ → SCALE
 2. ยุทธศาสตร์แปรรูปทรัพยากร → RENTS
 3. ยุทธศาสตร์พัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็ก → LINKAGES
 4. ยุทธศาสตร์ฐานการลงทุนโลก → FLOW
- ความซับซ้อน = สถาบันที่ หน้าตา/รูปแบบ ไม่เหมือนกันสามารถทำ หน้าที่ เดียวกันได้

1. ยุทธศาสตร์สร้างบริษัทยักษ์ใหญ่

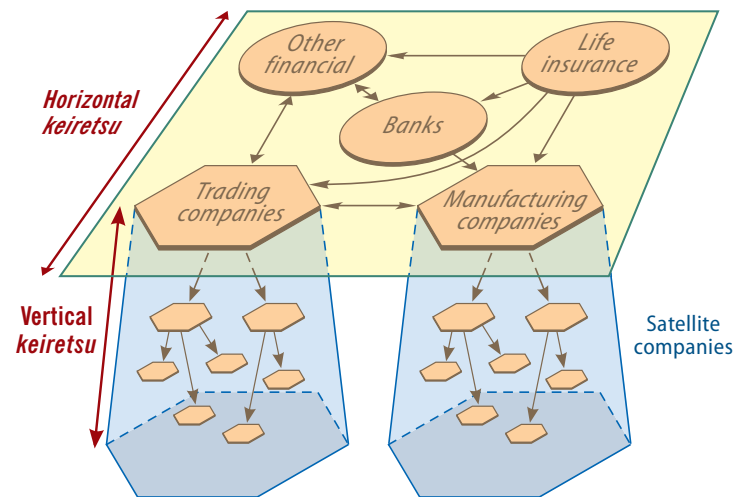
[Invented Leviathans]

- ต้นแบบ: สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้
- หน้าที่หลักของสถาบัน = จัดการ **SCALE**
 - a) ส่งเสริมการประหยัดต่อขนาด
 - b) ควบคุมการผลิตล้นเกิน
- **Boosting economies of scale**: ศาลสูงกับตลาดภายใน (สหรัฐฯ), เครือข่ายธุรกิจ (ญี่ปุ่น), มาตรการเร่งส่งออก (เกาหลีใต้)
- **Controlling production capacity**: คาร์เทลและการควบคุม (สหรัฐฯ), เวทีร่วมรัฐ-เอกชน-สังคม (ญี่ปุ่น), สินเชื่อนโยบาย (เกาหลีใต้)

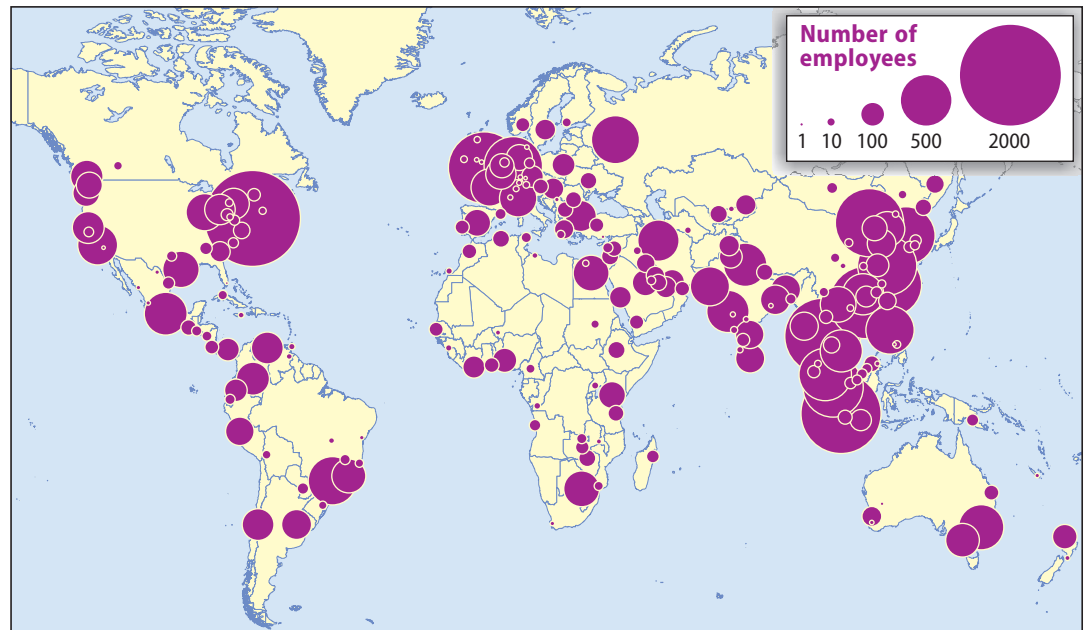

Automobile production in East Asia (2012)

系列

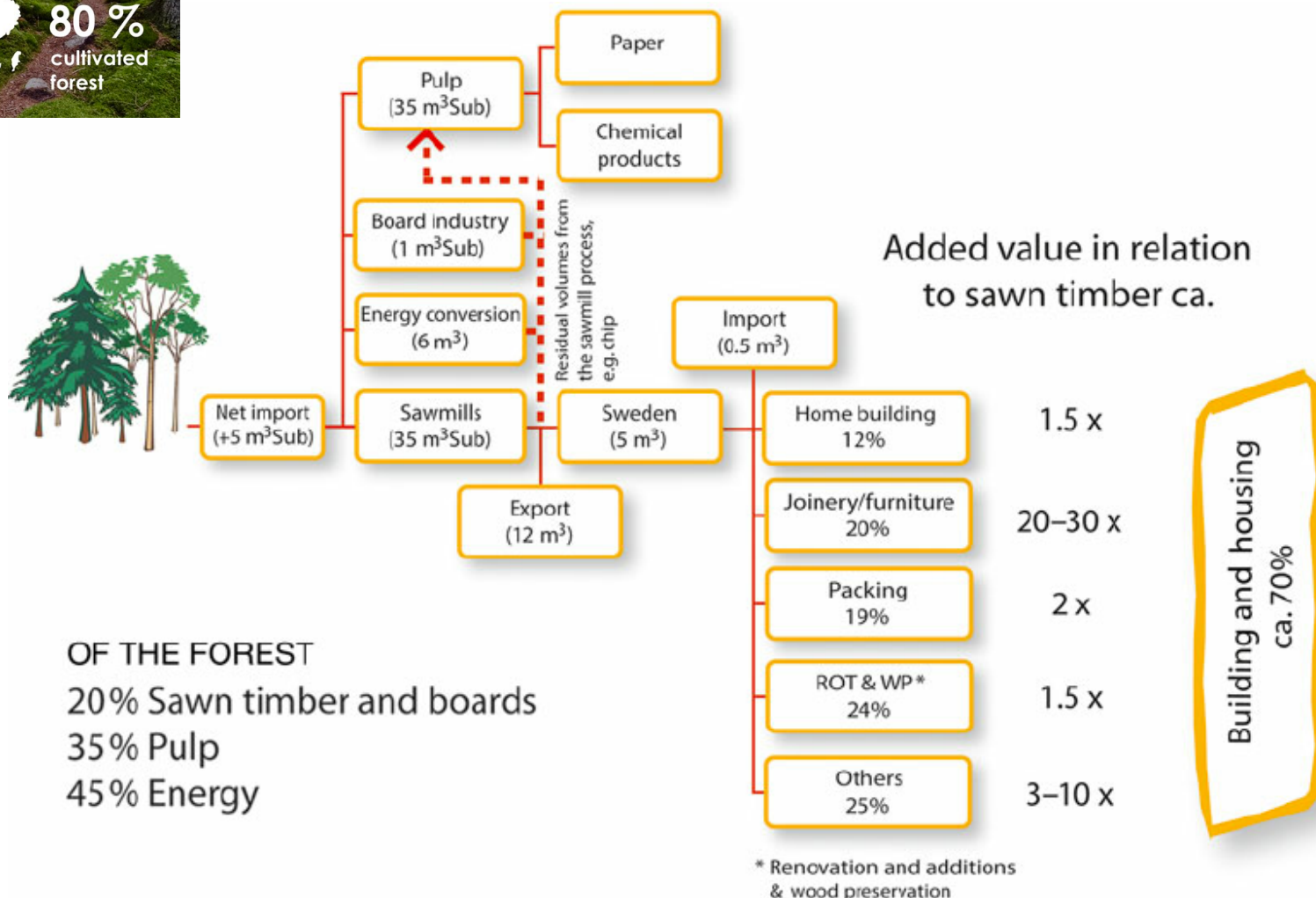
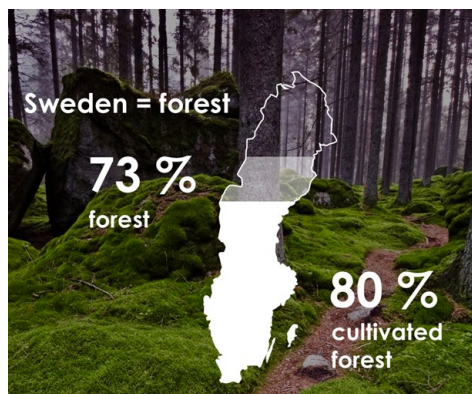

Global distribution of Japanese *sogo shosha* offices

2. ยุทธศาสตร์แปรรูปทรัพยากร

[Resource Curb]

- ต้นแบบ: สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก
- หน้าที่หลักของสถาบัน = จัดการ **RENTS**
 - a) ปฏิรูประบบกรรมสิทธิ์ในสินทรัพย์และการผลิต
 - b) พัฒนาอุตสาหกรรม 'โลว์เทค' อย่างต่อเนื่อง
- **Reforming property and production rights**: ปฏิรูปกรรมสิทธิ์ที่ดิน (สวีเดน), กองทุนความมั่งคั่ง (นอร์เวย์), ระบบสหกรณ์ผู้ผลิต (เดนมาร์ก)
- **Continuously upgrading 'low-tech' products**: ศูนย์วิจัยโลว์เทค (สวีเดน), สิทธิบัตร-รัฐวิสาหกิจระดับโลก (นอร์เวย์), สำนักงานลอนดอน (เดนมาร์ก)

OF THE FOREST

20% Sawn timber and boards

35% Pulp

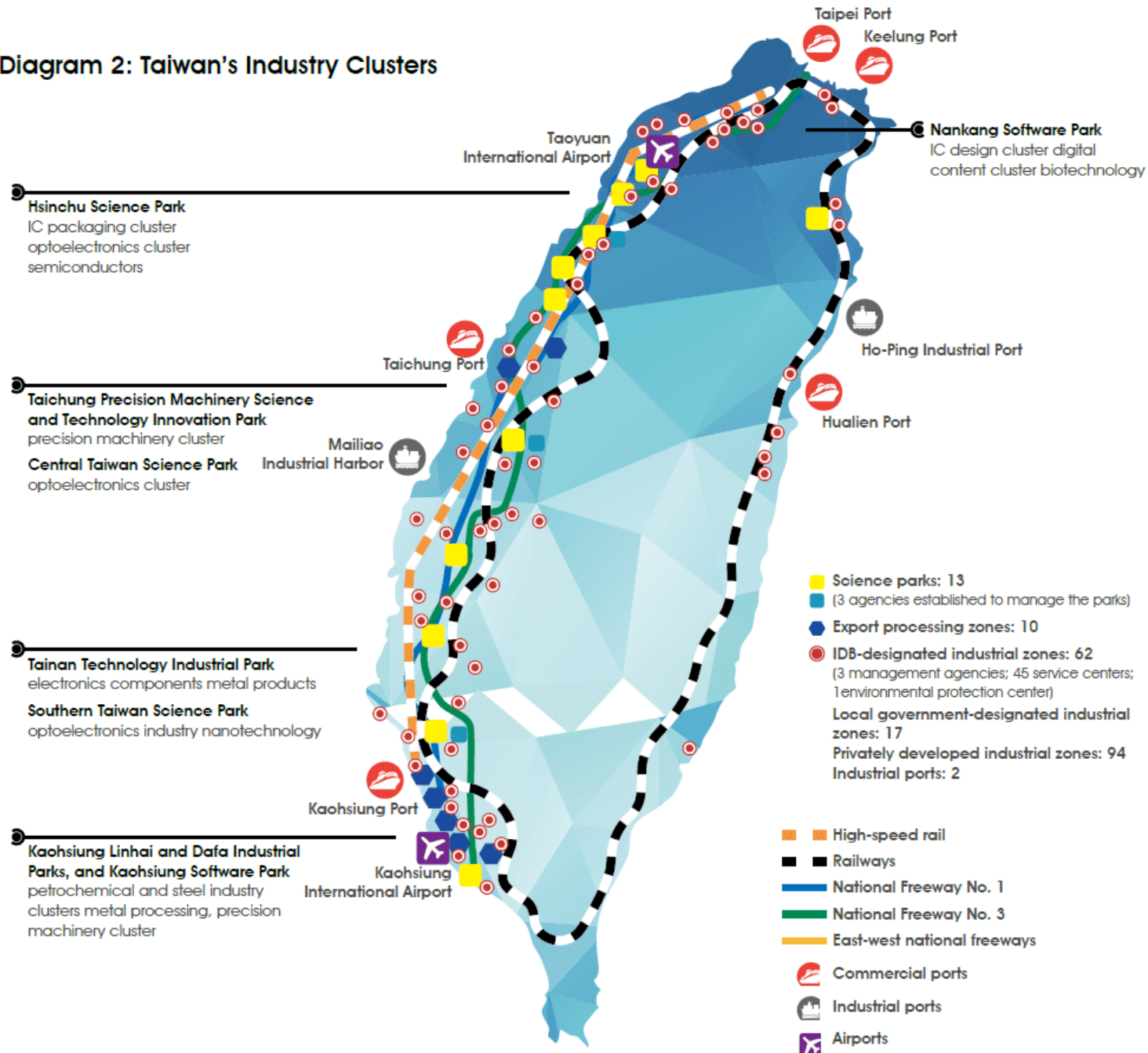
45% Energy

3. ยุทธศาสตร์พัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็ก

[Small Giants]

- ต้นแบบ: ไต๋หวัน อิตาลี
- หน้าที่หลักของสถาบัน = จัดการ **LINKAGES**
 - a) สร้างเครือข่ายการวิจัยและพัฒนาเพื่อ SMEs
 - b) กระตุ้นการลงทุนอุตสาหกรรมต้นน้ำที่เกี่ยวข้อง
- **Crafting public innovation networks**: ศูนย์วิจัย reverse value chains (ไต๋หวัน), ย่านอุตสาหกรรม-อบรมวิชาชีพลอดชีวิต (Emilia-Romagna)
- **Encouraging upstream investments**: รัฐวิสาหกิจเพื่อเสถียรภาพและเทคโนโลยี & การแบ่งตลาดต้นน้ำ-กลางน้ำ-ปลายน้ำ (ไต๋หวันและอิตาลี)

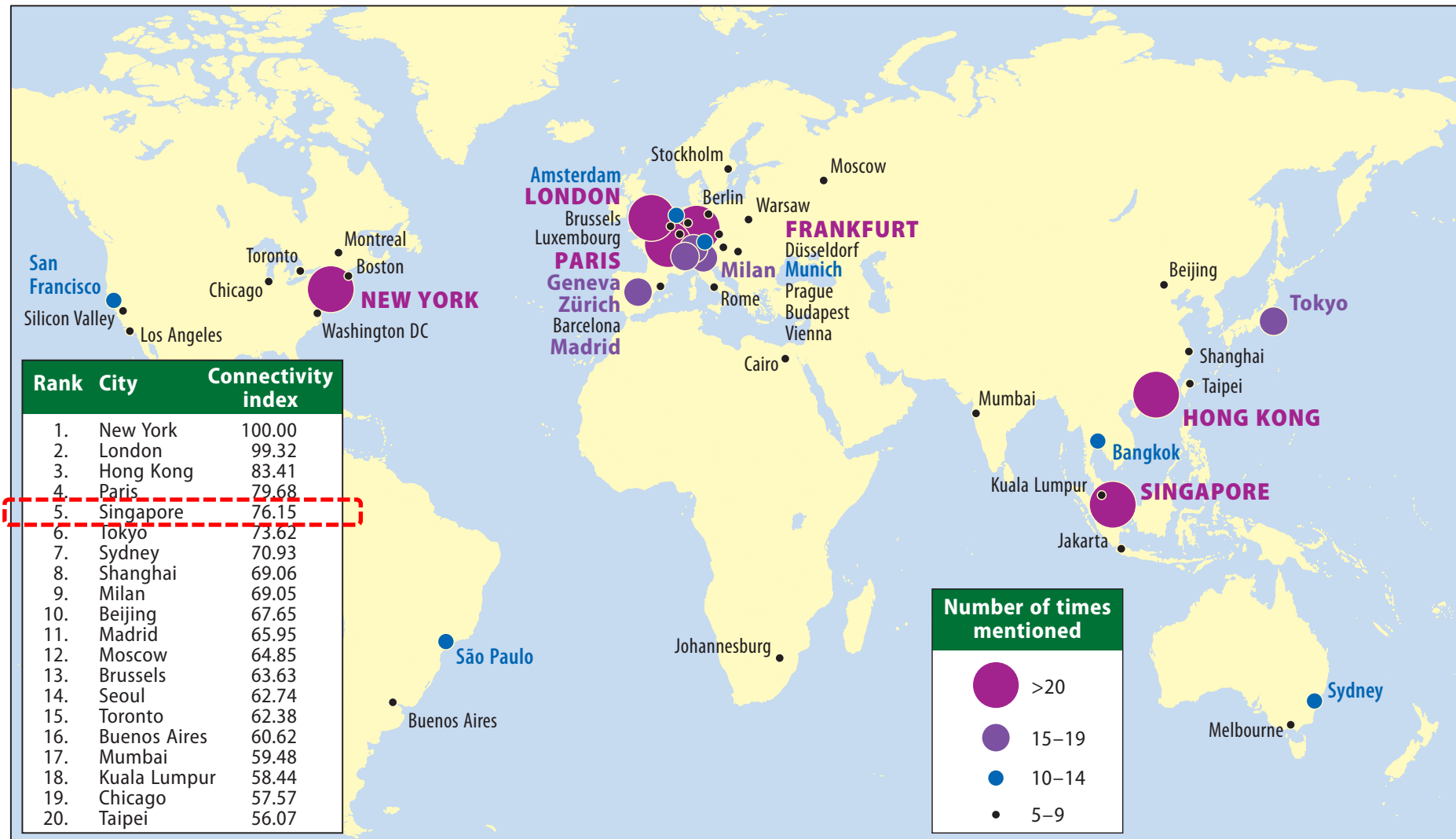
Diagram 2: Taiwan's Industry Clusters

4. ยุทธศาสตร์ฐานการลงทุนโลก

[FDI Hubs]

- ต้นแบบ: สิงคโปร์ ไอร์แลนด์
- หน้าที่หลักของสถาบัน = จัดการ **FLOW**
 - a) จูงใจให้เกิดการลงทุนแบบคัดสรร
 - b) จับตา/ควบคุมการไหลของเงินลงทุน
- Custom-making FDI for targeted sectors: ศูนย์วิจัย process specialist (สิงคโปร์), social partnership กำหนดนโยบาย (ไอร์แลนด์)
- Shaping investment flows: กลไก GLCs และ CPF เพื่อ crowding-in (สิงคโปร์) $\neq$ กระตุ้นการลงทุนแบบสายตาสั้น (ไอร์แลนด์)

Connectivity index = Office networks in accountancy, advertising, financial services, legal services and management consultancy (from Dicken 2015)

Mentions in advertisements in The Economist (from Dicken 2015)

สรุป: สถาบันกับการไล่กวด

บทบาทของสถาบันที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาช่วงไล่กวด

ยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนา	ประเทศ	จุดโฟกัส	บทบาทหลักของสถาบัน
ก สร้างบรรษัทขนาดใหญ่	 สหรัฐ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้	Scale	▶ ส่งเสริมการประหยัดขนาด ▶ ควบคุมการผลิตล้นเกิน
ข ปรับรูปทรัพยากรธรรมชาติ	 สวีเดน นอร์เวย์ เดนมาร์ก	Rents	▶ ปฏิรูปกรรมสิทธิ์และค่าเช่า ▶ พัฒนาสินค้าโลว์เทคต่อเนื่อง
ค ส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและเล็ก	 ไต้หวัน อิตาลี	Linkages	▶ สร้างเครือข่ายการวิจัยเพื่อ SMEs ▶ กระตุ้นการลงทุนต้นน้ำ
ง เป็นฐานการผลิตระดับโลก	 สิงคโปร์ ไอร์แลนด์	Flow	▶ คัดสรรอุตสาหกรรมเป้าหมาย ▶ ควบคุมการไหลของเงินทุน

บทเรียน: สถาบันกับการไล่กวาด

- 1) แนวทางการพัฒนา → หน้าทีหลักของสถาบัน scale-rents-linkages-flow
- 2) โครงสร้างแรงจูงใจทำให้ผลลัพธ์ของตลาดต่างกันออกไป
- 3) “หน้าตา” ของสถาบันไม่สำคัญเท่า “หน้าที่”
- 4) ที่มาของ “นวัตกรรมทางสถาบัน” = แทนที่สถาบันเก่า, นำเข้ามาดัดแปลง, จัดความสัมพันธ์ใหม่ตามปัจจัยภายนอก, ผลข้างเคียงจากการเมือง
- 5) บทเรียนระดับประเทศ → นโยบายระดับรายสาขา
- 6) สำคัญกว่า ไฮเทค/โลว์เทค คือ knowledge-intensive & value added

III. นัยต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย

Thinking institutionally

Thinking **institutionally** “คิดเชิงสถาบัน”

หน้าที่

function

>>

หน้าตา

form

แรงจูงใจ

incentive

>>

ตัวบทกฎหมาย

law making

การคิดแบบรวมหมู่

collectivity

>>

การคิดแบบปัจเจก

individualism

เฉพาะเจาะจง

selective

>>

บูรณาการ

integrative

การออกแบบใหม่

re-design

>>

รากเหง้า/ของนอก

Thai/exotic

ขอขอบคุณ

ดร.ปิติ ดิษยทัต

รศ.ดร.สมประวิณ มั่นประเสริฐ

รศ.ดร.กฤษฎ์เลิศ สัมพันธรักษ์

ผศ.ดร.ประจักษ์ ก้องกีรติ

ผศ.ดร.ธานี ชัยวัฒน์

ดร.ณชา อนันต์โชติกุล

คุณทศพล อภัยทาน

คุณเอมิลลา โต๊ะชื่นดี

เครดิตภาพ

Richard F. Bense (2000) *The Political Economy of American Industrialization, 1877–1900*. Cambridge University Press.

Peter Dicken (2015) *Global Shift: Mapping the Changing Contours of the World Economy*. Guilford Press.

www.forestindustries.se/forest-industry/facts-and-figures/

Dick Sandberg et al. (2014) The Role of the Wood Mechanical Industry in the Swedish Forest Industry Cluster, *Scandinavian Journal of Forest Research*, 29(4): 352-359.

www.moeaidb.gov.tw/external/ctrl?lang=1&PRO=english.rwdAbout01